

«CRONICA PLASTICĂ — 1937».

Cu câteva zile înainte de anul nou, primii o scrisoare dela un vechi prieten din Capitală, care îmi solicita „de urgență” un articol „de cel puțin două pagini” — cuprinzînd „o cît mai amplă dare de seamă despre manifestările plastice... mondiale pe timpul anului 1937”.

Prietenul meu este un vechi și rutinat publicist, un om de o cultură copleșitoare — și director de revistă. Ne-am adus — în diverse împrejurări, servicii reciproce — și nu rare ori am întîrziat împreună la cîte un păhăruț de vin generos, pălăvrăgînd despre artă. Deci: nu-l puteam refuza.

Chiar de a doua zi, m'am sculat înainte de zori, mi-am pus în ordine, frumos, caietul și creioanele, și m'am pornit să fac *planul* articolului.

Planul a reușit admirabil.

Dar alt.

Pășind la dezvoltarea lui, am bagat de samă că sînt incapabil să aștern două rînduri acătării.

Trei zile, una după alta: acelaș eșec.

Peste noapte, obosit de eforturi în gol, am scris prietenului meu:

„Dragă colega, crede despre mine tot ce vrei: nu-ți pot trimite „cronica plastică a anului 1937”.

Scriind-o, ar însemna să comit o excrocherie ziaristică.

Știu: sînt gazetari cari, fără să se urnească dela biroul lor din Calea Victoriei sau din Sărindar, comentează bătăliile din Spania ori China; prețaluiesc frumusețile unor filme, pe cari nu le-au văzut nicicînd; asmuță cetitorii asupra unor cărți pe cari nu le-au avut vreodată sub ochi, ori masacrează un concertist de talent, fără habar să aibă cîte clape are un pian, dacă o partitură se citește dela dreapta la stînga sau dela stînga spre dreapta și dacă o violină se cuvine acompaniată de toba mare ori de trombon.

Am cunoscut un coleg de ziar, care s'a ridicat foarte repede în ochii patronului și i-a căpătat desăvîrșită încredere, fiindcă nu se dădea înlături dela nici o însărcinare: bursa, cronica teatrală, sinuciderile, sportul, accidentele, plastica — toate îi erau familiare și din tot ce scria se degaja o autoritate care impresiona.

I-a mers pînă într'o zi — cînd s'a poticnit pentru totdeauna... într'o „*cronică plastică*”.

Într'o seară îi spune patronul: „Mîne trebuie să apară pe pagina înția foiletonul despre expoziția lui Dimitriu”. — „S'a făcut!”.

Foiletonul a apărut, în adevăr, splendid încadrat cu reproduceri. Patronul a fost în culmea mulțumirii (Dimitriu îi era ginere).

După cîte mi-aduc aminte, articolul începea cam așa:

* „...pe firmamentul plasticii romînești a răsărit un nou soare strălucitor: *Dimitriu*. Culoarea lui auriu, de o căldură care îți dă impresia unei

catifelate simfonii de Mozart — te îmbată și te transportă. Nu știi ce să crezi privind la peisagiile lui, în care aierul proaspăt circulă prin frunzișuri, florile își răspîndesc mireazma binefăcătoare și păsărelele cirpesc voloase prin desișuri. E o încintare a ochilor și o sărbătoare a sufletului...” etc., etc.

Chiar în cursul aceleiași zile, cronicarul encicloped a zburat pentru totdeauna din ziaristică... pe targă.

Dimitriu — „soarele strălucitor” și ginere al patronului, a năvălit în redacție subț înfățișarea unui găligan bărbos, învîrtind un rețel impresionant. L’a înghesuit într’un colț pe cronicar și l’a metamorfozat într’un sol de ciulama.

Ce se întîmplase ?

Dimitriu, „veriga de aur a picturii românești”, s’a simțit ofensat și păgubit : expoziția lui nu era o expoziție de pictură, ci de proiecte, în *ghips*, pentru monumente de eroi...

Dragă prietene, matale vrei s’o pășesc și eu ca bietul cronicar de jalnică amintire ?

De ce mă îndemni la așa rușine ?

Doar știi că, *de un an de zile, eu nu m’am mai urnit din Iași. N’am văzut nici expozițiile din București, dar mi-te cele din Londra, Paris, Chicago și Tokio...!*

De unde vrei să-ți scot material pentru o cronică despre *manifestările plastice mondiale în 1937*?... Mă cunoști prea bine : fac cronică plastică din o mie nouă sute opt, dar niciodată n’am scris un rînd despre o lucrare de artă fără s’o fi cercetat îndelung și deaproape.

Un volum de poeme apare azi la *Rio de Janeiro*, și peste cîteva ore conținutul lui ne poate fi transmis la Iași. Nu-i nevole, neapărat, să ni-l procurăm din librărie sau să ne deplasăm.

La *Lyon* s’a înaugurat, de pildă, o compoziție sculpturală de înaltă artă. Așteptăm, comod o zi două și o admirăm în revistele ilustrate sau la „cinema-journal”.

Enescu dă un concert la Haga. În aceeași clipă chiar, urechea noastră se lasă încîntată de arcușul marelui vrăjitor.

Dar un *Greco* expus la Paris, *te cere acolo!* Nu ne putem împărtăși din cromatica lui tragică nici prin Radlo, nici prin fotografia la distanță, nici, mai ales, prin reproduceri.

Pictura e o meserie extrem de gingașă : Ea vrea să fie *sorbită* de ochiul tău cu o voluptate care n’are corespondent nici într’o altă artă.

Vei zice, desigur : Dar cînd ai la îndămină cataloagele ilustrate ale tuturor expozițiilor de pictură din lume, ce poate fi mai ușor decît cronică plastică pe care ți-o cer !

Astă îmi aduce aminte de drama ofițerilor din tranșee, cari, în clipele de răgaz, scoteau din buzunar fotografiile logodnicelor lăsate acasă, și le pupau, le pupau...

Apoi : nu e tot una dacă ți stringi iubita’n brațe (de-i simți tot caldul viu) și o *mininci din ochi* „cu nesațiu”, ori dacă te zgîliești la o amărită de hîrtie, pe care ți-o aplici pe buze... bolborosind (solitar) vorbe de amor.

Eu nu ți-aș dori (ferească Dumnezeu), să ajungi asemenea zile !

Sărbători fericite și la mulți ani.

devotat : TONITZA.